

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**НИЗОМИЙ НОМИДАГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА УНИВЕРСИТЕТИ**

“Мактабгача таълим” факультети

**“Инсон қадрини улуғлаш ва фаол маҳалла йили”
доирасида ҳамда**

педагог олима О.Ҳасанбаева таваллудига бағишлаб ўтказилаётган

**“УЧИНЧИ РЕНЕССАНС ДАВРИДА
МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯНИНГ
РОЛИ”**

мавзусидаги талабаларнинг

**илмий-амалий анжумани
материаллари**

2022 йил 11 март

Тошкент – 2022

“UCHINCHI RENESSANS DAVRIDA MAKTABGACHA TA’LIM TARBIYANING ROLI” MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-KONFERENSIYANING TASHKILIY VA DASTURIY QO‘MITASI

1. **Qirg`izboyev A.K.**- TDPU rektori, tashkiliy qo‘mita raisi.
2. **Abdullayeva B.S.**- TDPU innovatsiyalar va ilmiy ishlar bo‘yicha prorektor.
3. **Xamdamova M.T.**-“Maktabgacha ta’lim” fakulteti dekani.
4. **Agzamova M.N.**- “Maktabgacha ta’lim psixologiyasi va pedagogikasi” kafedrası mudiri.
5. **Kayumova N.M.**- “Maktabgacha ta’lim psixologiyasi va pedagogikasi” kafedrası dotsenti.
6. **Choriyeva D.A.** -“Maktabgacha ta’lim psixologiyasi va pedagogikasi” kafedrası PhD., v.v.b. dotsenti.
7. **Irisbayeva Yo.O`.**- “Maktabgacha ta’lim psixologiyasi va pedagogikasi” kafedrası katta o‘qituvchisi.
8. **Najmiddinova G.O.**-“Maktabgacha ta’lim psixologiyasi va pedagogikasi” kafedrası katta o‘qituvchisi.
9. **Jo`rayeva N.T.** - “Maktabgacha ta’lim psixologiyasi va pedagogikasi” kafedrası o‘qituvchisi.

**“Maktabgacha ta’lim psixologiyasi va pedagogikasi” kafedrası dotsenti
N.M.Kayumova, PhD., v.v.b. dotsent D.A.Choriyeva tahriri ostida.**

Taqrizchi:

Agzamova M.N. - pedagogika fanlari bo‘yicha PhD

To‘plamda nashr etilgan maqola va tezislardagi ma’lumotlarning haqqoniyligiga mualliflar mas’uldirlar.

Konferensiya materiallari “Maktabgacha ta’lim” fakultetining ilmiy - uslubiy Kengashi majlisida muhokamadan o‘tib, nashrga tavsiya etilgan.

3.F.Qodirova, Sh.Toshpo'latova, M.A'zamova. "Maktabgacha pedagogika".-T., "Ma'naviyat". 2013

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA LUG'AT ISHI MUAMMOLARI VA ULARNI YECHISHNING INNOVATSION YO'LLARI

S.H.Ro'ziyeva Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi, ***M.Shahriyeva*** Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi

O'zbekistonda ta'lim tizimini kompleks rivojlantirish, malakali kadrlar tayyorlash maqsadlariga katta kuch va mablag'lar yo'naltirilmoqda. Maktabgacha ta'lim, maktab va oliy ta'lim tizimlari, ilmiy-tadqiqot muassasalari faoliyatida sifat o'zgarishlari ro'y bermoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 2016-yil 29-dekabrda „2017-2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida“gi qarorga muvofiq Vazirlar Mahkamasi tomonidan 2017-yil 19-iyulda "Maktabgacha ta'lim muassasalarining faoliyatini takomillashtirish to'g'risida"gi qaror ishlab chiqildi. Ushbu qarorning amaldagi vazifasini bajarish bo'yicha qator ishlar olib borilmoqda. Davlatimiz rahbari O'zbekiston Respublikasi Davlat mustaqilligining 26 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimida nutqida: "Maqsadimiz kelgusi 3-4 yilda mamlakatimizdagi bog'cha yoshidagi bolalarni maktabgacha ta'lim muassasalariga to'liq qamrab olishdan iborat va biz bunga albatta erishamiz" –deb ta'kidlagan edi. Darhaqiqat, o'tgan qisqa vaqt davomida Davlatimiz Prezidenti "Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha 2017-2021 yillarga mo'ljallangan dasturi hamda Respublika maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha "Yo'l xaritasi" asosida misli ko'rilmagan ishlar amalga oshirilmoqda. Maktabgacha ta'lim tizimining moddiy-texnik bazasini boyitish, yig'ilgan tajribalardan o'rnida foydalanish va uni takomillashtirish ishlari jadal sur'atlarda olib borilayotganligi ushbu qarorlarning naqadar asosli ekanligidan dalolat beradi. Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev raisligida 2018-yil 14-fevralda maktabgacha ta'lim tizimini isloh qilish va rejalashtirish bo'yicha ko'rilayotgan chora- tadbirlar natijadorligi tahliliga

bag'ishlangan videoselektor yig'ilishi o'tkazildi. Bu videoselektorda barcha hududlardagi kamchiliklar ko'rib chiqildi. Maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'lim tizimining birlamchi bo'g'ini hisoblangan ushbu soha har tomonlama sog'lom va barkamol bola shaxsini tarbiyalash va maktabga tayyorlashda g'oyat muhim ahamiyat kasb etishi takidlandi. Albatta, bunday chora-tadbirlardan ko'zlangan asosiy maqsad, avvalo, bolani har tomonlama intellektual, ahloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish hamda ularni maktabga sifatli tayyorlashdir. Shu bois bolalarni maktabgacha ta'lim muassasalariga jalb qilishga alohida e'tibor berilmoqda. Shularni inobatga olgan holda bugungi kunning dolzarb muammolaridan biri bo'lgan maktabgacha ta'lim muassasasidagi bolalarning nutqiy ahvoli, ya'ni nutqiy shakllashi, rivojlanishlari, sof va ravon so'zlashlari, nutqiy deffektlarning bo'lmasligi kabi bir qator bajarilishi lozim bo'lgan vazifalar turibdi. Maktabgacha ta'lim muasssalarining bosh maqsadi bu barkamol avlodni tarbiyalash ekan ijodiy tafakkurni shakllantirish masalasi eng ustuvor vazifa hisoblanadi. Biz bilamizki, tafakkur bevosita va bilvosita nutq bilan chambarchas bog'liqdir. Til va tafakkur munosabati, ya'niki, qonuniyati aynan boladagi ilk nutqiy imkoniyatlarning paydo bo'lishidan boshlab o'zini namoyon etadi. Bola nutqi qanchalar boy, ravon, uzluksiz va o'rinli bo'lsa, bola tafakkuri buning inikosidir. Shunday ekan, biz nutq o'stirish ishlarini kichik guruh tarbiyalanuvchilaridan boshlashimiz va ularning nutqiy faoliyatini yaxshilash shu bilan bir qatorda lug'at boyligini o'stirishdan boshlashimiz darkor. Bugungi kunda nutqdagi kamchiliklar uchun maxsus mutaxassislar ish olib boradi, ammo lig'atni o'stirish, boyitish muammolari bilan shug'ullanuvchi maxsus mutaxassislar mavjud emas. MTT o'qituvchilarining oldidagi lug'at ishini olib borish va bola nutqidagi lug'at boyligini o'stirish muammolari kunning dolzarb masalasidir. Bu masalada shu kunga qadar juda ko'p ilmiy izlanishlar olib borilgan, ammo bu izlanishlarda lug'at ishining ilmiy-nazariy tomoni to'liq yoritilmay qoldirilgan. Lug'at ishining umumiy tasnifi, turlari va metodikasiga oid yorqin ilmiy ma'lumotlar berilmay qolgan. Maktabgacha ta'lim muassasasidagi lug'at ishi bu- bolalarning faol lug'atini notanish yoki ular uchun qiyin bo'lgan so'zlar bilan reja asosida boyitib borishdir. Lug'at ishidagi asosiy jihat faqat bolalarga yangi so'zlarni tanishtirish emas, balki ularni faol nutqqa kiritishdir. Lug'at

ishining o'ziga xosligi adabiy me'yorlardan chekinish sifatida qaraladigan oddiy so'zlashuv so'zlarini, vulgarizm, varvarizm, efimizm, jargo, argo so'zlarini qo'llashni ta'qiqlashdan iborat. Ushbu ish bevosita bir necha turlarga bo'linib o'rganiladi va u o'z metodologiyasiga ega. Lug'atni boyitish metodlari:

- atrof-olamni bevosita kuzatish;
- mazmuni bolalarga notanish bo'lgan yoki juda kam tanish bo'lgan suratlarni ko'rsatish;
- badiiy asarlarni o'qish, diafilmlar va kinofilmlar (xujjatli filmlar) ko'rsatish.

Lug'atni mustahkamlash va faollashtirish metodlari: bolalarga tanish mazmundagi o'yinchoqlarni, suratlarni ko'rib chiqish, didaktik o'yinlar. Har bir bolaning leksik zaxirasini to'ldirish uni atrof-olam bilan tanishtirish jarayonida ro'y beradi: so'z bolaning o'zi belgilagan (nusxa ko'chirgan) narsa yoki harakatni tasavvur qilishi bilan bir vaqtga xotiraga kiradi. Bolaning ona tilidagi so'zni o'zlashtirish jarayoni ushbu so'zlarga mos keluvchi narsalarni «tadqiq qilishi» bilan bir vaqtda ro'y beradi: bola narsalarni ko'zdan kechiradi, qo'l tekizadi, ushlab ko'radi, siypalaydi, uning qanday ovoz chiqarishiga quloq tutadi, ta'mini ko'rmoqchi bo'ladi, hidlab ko'radi. Bola o'z diqqat-e'tiborini jamlagan narsa uning ongiga barcha beshta sezgi – ko'rish, tinglash, hidlash, ta'm, ushlab ko'rish, sezish orqali kiradi. Dunyoni bu kabi sezgilar orqali anglash bolaning emotsional dunyosini rivojlantiradi; u nafaqat keskin holatlarni («ajoyib» - «rasvo») boshdan o'tkazishga, balki barcha oraliq his-tuyg'ularni sezishga qodir bo'ladi.

Narsani sezgi bilan qabul qilish so'z yordamida bola xotirasida ushbu narsa haqidagi tasavvur sifatida muxrlanib qolganidan so'ng uning nomini atovchi so'z bolada eng avvalo u mazkur narsa bilan bevosita to'qnash kelganida boshdan o'tkazgan his-tuyg'ularni uyg'otadi. Masalan, *archa* so'zi. Bola bu so'zni eshitishi bilan uning ilgari his qilgan barcha his-tuyg'ulari darhol jonlanadi: u o'z xayolot dunyosida muayyan archani, uning yashil barglarini ko'radi, deyarli uning hidini tuyadi va h.k. So'zni bu tarzda qabul qilish *she'riy* qabul qilish deyiladi. Agarda tarbiyachi bolaga ilk yoshdan boshlab ona tilidagi so'zlarni ularning butun she'riy ifodasida o'rgatib kelgan bo'lsa (ya'ni, ularni qabul qilishning his-tuyg'u negizi haqida qayg'ursa), bu holda

bolada insonga nafaqat o'zi ijod qilishi uchun, balki shoirlarning ijodini tushunish uchun ham zarur bo'lgan shoirlik qobiliyati rivojlanadi.

Bola so'zning *“his-tuyg'uli asosini”* o'zlashtirib olgandan so'ng u uning umumlashtiruvchi ahamiyatini tushunishga qodir bo'ladi. Aynan shuning uchun ilk yoshdagi va maktabgacha yoshdagi bolalar lug'atini boyitish ularni atrofdagi maishiy hayot, tabiat, kishilar mexnati, ularning ijtimoiy hayoti bilan tanishtirish jarayonida uyushtirilishi zarur. Ayni paytda tarbiyachi (va bola atrofidagi barcha kattalar) bola bilan grammatik jihat dan rasmiylashtirilgan ravon nutqda (ya'ni oddiy nutqda, chunki bir-biriga bog'lanmagan so'zlar to'plamini nutq deb bo'lmaydi) muloqot qilishlari lozim. Pirovardida, bola kattalar nutqidan eshitgan ayrim so'zlarini o'zi ajratadi.

Bola hayotning 3-yilida bolalar *“birinchi savollar davrini”* boshdan kechiradilar. Bunda ularning atrofda ko'rgan barcha narsalar nomlarini bilib olishga intilishlari paydo bo'ladi: *“Kim bu?”*, *“Ismi nima?”*, *“Bu nima?”*, *“Nima uchun?”*. Ushbu yoshda bolaning qiziquvchanligi eng avvalo *«lingvistik»* tusga ega bo'ladi: bunda bolani ushbu so'zlar bilan ataladigan narsalar mohiyati qanchalik qiziqтира, so'zlar ham Shu darajada qiziqtiradi. Bola bilan erkin muloqot chog'ida uning savollariga javob qaytarish uchun tarbiyachi bolaga uchragan va e'tiborini o'ziga jalb qilgan narsa nomini aytilish orqali bola lug'atini boyitadi. Chunonchi, narsa belgilari (sifat) nomlarini; harakat va holatni; (fe'llar, sifatdoshlar, ravishdosh va ularning ravishlik belgilari) bilib oladi va esda saqlab qoladi. Bevosita kuzatish mumkin bo'lmagan narsalar nomlarini bolalar ular tasvirlangan suratlarni ko'rish orqali bilib oladilar. Insonning narsani uning tasviri (modeli) bilan oson taqqoslashga qodirligi – tug'ma qobiliyatdir. Bola juda erta yoshdan boshlab ishtiyoq bilan ko'rib turgan narsalar rasmlarini chizishni boshlaydi, bunda u chizgan rasmlari ko'rgan narsasiga o'xshashiga ich-ichidan ishonadi (ayni paytda uning o'zi aytgan dastlabki so'zning tovush tarkibi u kattalardan eshitgan so'zlar tovushiga o'xshashligiga ishonchi komil).

Shunday qilib bola o'z nutqini kattalar bilan jonli nutqiy muloqotda boyitadi, Shu bilan birga u mazkur muloqot orqali haqiqatda kuzatayotgan yoki sur'atlar asosida tasavvur qilayotgan narsalari nomlarini bilib oladi. Pirovardida, lug'at ishlari real obyektlar yoki sur'atlarni hisobga olgan holda olib boriladi. Ushbu metod barcha yosh

guruhlarida qo'llaniladi. Narsalar bilan o'ynash chog'ida bolalar ularning joylarini o'zgartiradilar, har tomonga tashlaydilar, suradilar, ushlab ko'radilar, yurg'izadilar, narsalarni kuzatadilar va ularning sifati, harakatlarini aytib beradilar. Ayni paytda tarbiyachi bola bilan unga yo'naltiruvchi savollar bergan holda so'zlashishi lozim. Bola javob qaytarar ekan, tarbiyachi o'z savoli orqali aytib berayotgan so'zlarni takrorlaydi. Shu tariqa bolaning leksikasi kengayadi. Ayniqsa, syujetli-rolli "rejissyorlik" o'yinlarida, sahnalashtirish jarayonida nutqni rivojlantirish uchun juda ko'plab qulay vaziyatlar yuzaga keladi.

Rolli o'yinda bola o'zi kuzatgan yoki hikoyalar orqali bilgan va esda saqlab qolgan kattalarning turli vaziyatlarini takrorlaydi. Bola kattalarning ana shunday vaziyatlardagi harakatidan va shu bilan birga ularning nutqidan ko'chirma oladi.

"Rejissyorlik" o'yinida bola o'ziga rol olmaydi, aksincha u ushbu syujetda rollarni o'yinchoqlar o'rtasida taqsimlaydi; syujetlar–maktabgacha ta'lim muassasasi, hayvonot bog'i va boshq. Tarbiyachi bolaning mavjud hayotiy tajribasini hisobga olgan holda aytib, yordamlashib turadi. Sahnalashtirish o'yinida bola o'ziga tanish ertak qahramonlaridan biri rolini o'ynaydi, o'yin jarayonida u qahramon so'zlarini takrorlaydi va Shu tariqa o'z nutqini boyitadi. Syujetli o'yinlar o'zlashtirilgan til materialini mustahkamlashda bolalarga ajoyib mashq sifatida xizmat qiladi. Bolalar ataylab o'z oldiga muayyan hayotiy vaziyatlarda kattalardan eshitgan nutqini yoki ertak qahramoni nutqini aniq berishni maqsad qilib qo'yadilar. Harakatchan o'yinlar, qoida asosidagi o'yinlar yod olingan sanoq she'rlar, qo'shiqlari bilan bolalar nutqini boyitadi. Yod olish tarbiyachi nutqiga taqlid qilish jarayonida ro'y beradi, bu o'yinlarni tarbiyachi bolalar bilan birga o'ynaydi va dastlab o'zi qiziqarli, sanoq she'rlarni aytadi, qo'shiq kuylaydi. Bola u yoki bu narsa nomini belgilovchi so'zni (ba'zan, bir marta eshitib) tez va mustahkam (umrbod) esda saqlab qoladi, ammo bu faqat tarbiyachi so'zlarni talaffuz qilishning metodik qoidalariga rioya qilgan taqdirdagina ro'y beradi. Ya'ni, u:

- yetarli darajada baland ovozda so'zlashi;
- aniq talaffuz qilishi, ya'ni artikulyatsiya organlarini g'ayrat bilan va to'g'ri ishlatishi;

- orfoepiya qoidalariga rioya qilishi, bunda u yoki bu soʻz komponentini boʻrttirib yuboruvchi sunʼiy talaffuzdan qochishi lozim.

- soʻzni gapga uning grammatik shakllari imkoniyatlari koʻrinadigan darajada qoʻshish kerak.

Masalan, bizga ayiqcha mehmon boʻlib keldi. Ayiqchaning koʻzlari qora, panjalari katta. Bolalar ayiqcha bilan oʻynashni juda yoqtiradilar.

Bola bu gapni eshitar ekan, “Ayiqcha” soʻzi nutqda oʻzgarayotganini sezib qoladi. Albatta, tarbiyachi kichkintoyga grammatik atamalarni maʼlum qilmaydi, ammo bir vaqtning oʻzida unda lugʻat boyishi bilan birga grammatik sezgi ham rivojlanadi. Biroq, bolalar har doim ham atrofdagi narsalarga qiziqish bildiravermaydilar va har doim ham ularning nomlarini soʻrayvermaydilar. Tarbiyachi bolalar diqqat-eʼtiborini narsalarga, ularning sifatlariga, harakatlariga jalb qilishi zarur. Buni muntazam ravishda amalga oshirish tavsiya etiladi.

Hafta davomida bolalar quyidagi miqdordagi soʻzlarni oʻzlashtirishlari mumkin:

3 yoshda	- 5 ta soʻz
4 yoshda	- 10 ta soʻz
5 yoshda	- 15 ta soʻz
6 yoshda	- 20 ta soʻz
7 yoshda	- 30 ta soʻz

Bolalarda lugʻatni shakllantirishga doir mashgʻulotlar turlari. Lugʻat ishlariga oid dasturlarni amalga shirish mashgʻulotlar tizimi orqali amalga oshiriladi. Bu tizim uch koʻrinishdagi mashgʻulotlardan tashkil topadi:

1. Lugʻat ishlari atrof – olamdagi doimo kengayib borayotgan narsalar va hodisalar doirasini bilan tanishtirish jarayonida amalga oshirilayotgan mashgʻulotlar. Masalan ekuskursiya, narsalarni namoyish qilish. kichik guruhlarda ekuskursiyalar oʻtkazish atrof-olam bilan tanishtirish ob-havo haqida maʼlumot berish, yil fasllari bilan tanishtirish

2. Lugʻat ishlari bolalarning atrofdagi narsalar va hodisalar haqidagi bilimlarini chuqurlashtirishga tayanadigan mashgʻulotlar. Masalan sifatlar xususiyatlar oʻziga xos jhatlari bilan tanishtirish. Atrof- olam bilan tanishtirishda bolalarga daraxtlarning sifatleri bilan yaʼni ularning mevali yoki mevasiz darxtlar, manzarali daraxtlar haqida tushuntirish mumkin.

	tarkib toptirishda kitob o'qib berish metodikasidan foydalanish	
103	Jo'rayeva N.T., Shavkatova Sh., Dehqonova R. Kitoblar bizning do'stimiz	315-317
104	Imamova N.Z. tarbiyachilik kasbida portfolioning ahamiyati va yuritilish tartibi	317-319
105	Imamova N., Norbekova R. Pedagogning jamiyatda tutgan o'rni va pedagog imidji	320-322
106	Irisboyeva Yo.O., Normatova Y. Yangi O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimida ro'y berayotgan islohotlar	322-325
107	Isabekova D.Sh. Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni kasb tanlashga qiziqishlarini shakllantirishda elektron o'yinlardan foydalanish texnologiyasi	325-328
108	Kamalova G.A. Oila muhitida tarbiya metodlaridan samarali foydalanish	328-331
109	Kamilova G.A., Tayirova A.S. Maktabgacha ta'limda sirli olam va ekologiya	331-334
110	Kasimova D.B., Shodiyeva S., Isomiddinova M. Ta'limning interfaol strategiyalari	334-337
111	Каюмова М.Н. Развитие самоконтроля детей старшего дошкольного возраста	337-339
112	Mardonova F. I. Bo'lg'usi maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini tayyorlashda zamonaviy ta'lim metodlaridan foydalanish	339-343
113	Марасулова Д.Н. Дошкольные образовательные организации: современные технологии	343-346
114	Махмудова О.А. Научно-теоретические исследования проблемы профессиональной компетентности педагогов	346-349
115	Mahmudova Z.H., Xolmatova A.M. Bolalarni maktabga tayyorlashda oila tarbiyasi va ijtimoiy tarbiyaning shakllantirish texnologiyalari.	349-351
116	Murodova A.B. Maktabgacha ta'lim tashkilotida multimedia texnologiyasidan foydalanish imkoniyatlari	351-356
117	Nasimova N.Q., Urunova D. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishning ilmiy pedagogik asoslari	356-359
118	Nuritdinova Sh. Maktabga tayyorlov guruhlarida bolalarni savodga o'rgatishda multimedia texnologiyasidan foydalanish	359-361
119	Raxmonova G.Sh. Maktabgacha yoshidagi bolalarning aqliy rivojlanishida sensor tarbiyaning ahamiyati	361-363
120	Ro'ziyeva S.H., Bozorova M. Sog'lom bolani shakllanishida ta'lim-tarbiya va maktabgacha ta'lim tashkilotlari munosabati	363-366
121	Ro'ziyeva S.H., Olimova F. Bola ijtimoiylashuvida maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila hamkorligi masalasiga zamonaviy yondashuv	366-371
122	Ro'ziyeva S.H., Shahriyeva M. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida lug'at ishi muammolari va ularni yechishning innovatsion yo'llari	371-377
123	Saidmuratova V., Ahmadova R., Azimova X. "Ilk qadam" davlat dasturi asosida mashg'ulotlarga innovatsion yondashuv	377-380
124	Самторова М.С. Особенности развития игровой деятельности в старшем дошкольном возрасте	380-383
125	Саъдуллаева Б.С. Современные возможности использования компьютерных технологий	383-385
126	Терехова О.Е. Системные отношения в лексике детей дошкольного возраста	385-388
127	Терехова О.Е., Эркинова М.Б. Влияние творчества на формирование успешности у детей дошкольного возраста	389-392
128	Teshabayeva Z.S. Bo'lajak tarbiyachi-pedagoglar kasbiy motivatsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari	392-394